

פרוטוקול מס' 9 / ע

סיטיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ב', ו' בטבת תשי"ז - 10.12.56
בשעה 14.30.

- נוכחים:
- ע. גוברין - היו"ר
 - י. אלטוגי
 - ב. מירלסון
 - ט. בנה
 - א. כהן
 - ח. מגורי-כהן
 - כ. קלטר
 - י. קרצמן
 - י. ריפתיין
 - א. שוסטק

- סגן נכבד:
- מר המסחר והתעשיה פ. ספיר
 - מר עילם - מנהל כללי של מסדר העבודה
 - מר גלבוע - מסדר המסחר והתעשיה

סכמי היום: מצב במסוקה (המשק הבין)

היו"ר ע. גוברין: אני פותח את הישיבה.

לאחר ששפטנו את הסקירה המקיפה של שר המסחר והתעשיה, מספר חברים ביקשו לברר כמה נקודות. וכשאנחנו דנים בענין תעסוקה, אני רוצה לומר שהי הנקודה העיקרית שאנחנו חייבים בבירורה. לי נראה שמסדר המסחר והתעשיה עשה רבות כדי לעודד איזון פעולה שהוא חחראי לה, לסייע לה, לפנות סדרכה מוקשים שונים. יש ודאי עוד כל סיני פעולות המסכות לביצוע, אבל עד כמה שאני עומד בקשר עם בעלי תעשיה כטעם ומינני שומע תלונות. ובכן בשאלת השאלה מדוע אין התעשיה הישראלית זזה כפי שהיא יכולה וצריכה היתה לזוז.

יש לזה שתי סיבות: א) שנתונה התעשיה יש פשהו לקוי שאינו מקדם את היצוא, וזהו כל תנודה בשוק המקומי גורמת לא להרחבה כי אם לפליטת פועלים, והשאלה היא מה בתכנית הממשלה לעשות כדי שהתעשיה תתחיל לסלק את תפקידו מבחינת היצוא.

דבר שני. אין זה סוד ששר המסחר והתעשיה עומד גם בראש חברת השילומים. ועד כמה שידוע לי, כטעם שלא היתה בקייה ריטלית מצד התעשיה לצידו שלא בתכלאה. ובכן השאלה היא: אם מחוסר ברירה אין אנחנו מוציאים את כספי השילומים שבעוד שנה-שנתיים לא יהיו בידנו יותר, כדי לבסס את התעשיה הקיימת שאינה מייצאת, ועל-ידי כך אנחנו מוציאים כספים או מפשרויות של כספים טבלי שנהיה בטוחים שעת תום השילומים יהיו לנו מותן המפשרויות. כי מדברי השר אני מבין שבתחום התעשייתי אין אנחנו עומדים כיום בפני הרחבות ומפשרויות של קליטת פועלים, כי אם אנחנו עומדים בפני טאבק של הממשלה והתעשיה אין לא לפלוט פועלים.

ט. קלטר: אני רוצה להצטרף לדברי היושב-ראש בקשר לעזרה הניתנת לתעשיה. העזרה הניתנת היום לתעשיה היא טכניעה רצון, ובעל תעשיה אינו יכול לומר שאין לו אמצעים לפתח אותה.

ס.י.

אני רוצה להציג כמה שאלות.
שטענו כמון סקירה גם על התעסיה וגם על
בעלי סלאכה. אני רוצה לדעת מהו נאמת סטפר הפועלים שהסלאכה הזעירה
סעטיקה.

שאלה שניה: מי היא הבעלות של בעלי סלאכה.
הכספים מסנם ניתנים להם דרך הבנק לסלאכה, אבל הייתי רוצה לדעת אם
יש מיזה גוף שדונג שחלוקת הכספים והשקעת הכספים תיעשה בצורה יעילה,
כדוגמת התאחדות בעלי התעסיה.

אני מבקש לדעת מהו הטעם שנוצר בתעסיה
עקב הסלאכה, האם זה גרם לפליטת פועלים מהעבודה או לא, באופן סיוחד
רציתי לדעת מה הטעם לגבי בנין. יש חרושת גדולה שסעטיקה בווזמי
אלפי פועלים, וחרושת זו קטורה בבנין. עמדו לפני זמן מה בפני
התחלת 2,000 יחידות דיור, ובגלל טעם החירות ענין זה הושק. האם
שר הסטפר והתעסיה יכול להגיד משהו על כך.

ושאלה אחרונה: כיצד השפיע טעמו הדלק

על התעסיה.

ש. בבה:

שאלתי הראשונה: מכיון שהנסיון הוכיח
שגם התעסיה הסצויידת בצירוד הטוב והחדיש
ביותר אינה מסוגלת בתנאים נורמליים ליצא, גם אני מניח שהטכסול
איננו בצירוד. יש פה דפקטים סטרוקטורליים בטבנה התעסיה. כיצד רוצה
שר הסטפר והתעסיה את ההתפתחות בעתיד?

כאשר השר דיבר על הפרספקטיבה לשנת 1957
הוא אמר שהטעם הוא די סעורפל. אני רוצה לשאול אם הוא דונג לפחות
לכך שיהיו סטפיק חוטרי גלם, כדי שרמת התעסוקה כפי שהיא כיום לא תרד.

בתקציב החדש, כנראה יהיו קיצוצים בתקציב
הפיתוח. אני רוצה לשאול כיצד זה ישפיע על התעסוקה.

מה היה הנסיון עד כה שהקרן לתעסוקה?
אם הנסיון לא היה מוצלח, סימן שיש ללכת בענין זה בזהירות. אם הוא
היה מוצלח - זו דרך פרודוקטיבית כדי להגדיל את התעסוקה.

ביחס לבניה, קראתי באום של שר האוצר בו
הוא מדבר על הקמת 10,000 יחידות דיור חדשות. אני שואל האם אי אפשר
לסטפר חלק מהעבודה לקבלנים שהם גם יסטנו אותה.

בקשר לסלאכה, אינני מכיר את הטבנה הסדוייק.
באמריקה הוכח שיש שורה של מעשיות ביניים שיכולות להתחרות עם
התעסיות הגדולות. יש לי הרשם שהסלאכה בישראל נשחקת בטובן זה. אני
מדבר על הסכנה החלשה. ובכן האם לא הגיע הזמן לעשות רביזיה ביחס
לסכנה הזאת?

ואשר לטילוטטים - גם כמון נראה לי שלגבי
מה שאנחנו קוראים התעסיה הבטיסית, לא נעשה פה הרבה לא ביצור, לא
ביצוע ולגטרי התעסוקה. אולי יש צורך לעשות רביזיה ביחס לכל המדיניות
הזאת. לגבי הטבדוק, אינני יודע אם זה סטתלם, אם זה בכלל עובד.
ובכן האם לא קיימת סכנה שכפי שאנחנו בזמן האחרון עושים יצוא סלאכותי,
שהגורם שלו הוא לא טשקי ולא תעסיתית אלא סטחרי, שלא נעשה גם תעסוקה
סלאכותית. תעסוקה סלאכותית בזמנים לא רגילים זה דבר שיכול
להתקבל על הדעת; אבל בזמנים נורמליים - זה אחד הדברים שיכולים להשפיע
בצורה הגרועה ביותר.

א. כהן:

לגבי היצוא, גידולו החשוב טאד בזמן האחרון,
השר לא סטר על הרכבו של היצוא, על השיפור

בהכנסות הדולרים מן היצוא.

בקשר לצטצוטטים בחטטל, אני רוצה לשאול אם
בהפסדים שייגרסו לחברת החטטל בעקבות הצטצוטטים - ישנו בהם רק הצרכנים,
או שיש מיזו שהיא תכנית לחלק את העוטס הזה גם על מישהו אחר.

הבינותי שאנחנו כבשנו תרטיקל של יצוא חשוב מאוד במלס, ואנחנו רק בהתחלת העניין. המצב החדש, הקיטוצים בדלק, סכריחים אותנו לצמצם. השאלה היא האם נוכרח להשתמש בחוטר קיצוב או בגורמים מצמצמים אחרים בארץ כדי להבטיח מכטימום אפשרי של מכספורט במלס? זה מתנגש עם התעסוקה, והשאלה היא מה עדיף במקרה כזה.

הערה אחת לגבי הנידון הנועדה. אני ברכתי ומגדך על ההזדמנות שהשר יבוא אלינו וימסור לנו אינפורמציה לא רק על התעסוקה, אלא על סלול ענייני משרדו. אבל כאשר אנחנו עוסקים בתעסוקה בקשר עם מסחר ותעשייה, יש לי איזו מנחה יסודית שמתבטאת בחשש של קטר הדוק מדי בין תעסוקה לבין תעשייה. בדרך כלל לדעתי נסיונות לחפש פתרונות איזה שהם בשטח תעשייתי, פירושים קודם כל לחפש פתרונות סלאכותיים לעניין שחייב לבוא על סלולו באופן טבעי, ולא - אין בכלל לחפש בטובן זה פתרונות. במ בעל תעשייה ואומר: אני יכול להעסיק עוד פועלים אם תתן לי קרן תעסוקה. אם הוא יכול להעסיק עוד פועלים, הוא יכול להעסיקם על בסיס כלכלי, ואז חייב המיטון לפצות את פתרונו בצורה יותר קרובה למציאות. ואם אנחנו חייבים לפתור בעיות של תעסוקה, כלומר לטובע פיטורים בתעשייה, עלינו לחפש את הפתרונות האלה וללכת בדרכים שרכשנו בהן נסיון מסויים בשנים האחרונות, עד שהכלכלה בעצמה תפתור את בעיותיה. במשרד התעשייה אני חושש להרבות בשאלות של תעסוקה, כי אם אנחנו גלך בדרך זו, במקום לקרב את עצמנו לפתרונות יסודיים יותר, אנחנו בתרחק מהם, ונבציה יותר את גורמי הסחלה והסלאכותיות בכלכלה שלנו.

ולבסוף הייתי רוצה שהשר ימסר טלה על סיכויי מיטון תקציבי הפיתוח הטובה, באיזו מידה הממשלה יכולה כבר לדעת מה יהיה היקף מיטון תקציב הפיתוח.

א. שנסטק:

אני רוצה בגילוי לב לשאול שאלה ומבקש לקבל עליה תשובה: איפה מקור הבעיה. האם זו באמת בעיה של כספים? אילו היו לוחצים על הממשלה לתת במקום 45 מיליון לירות לעידוד התעסוקה בצבורות האלה - עוד 30 מיליון, אז האם באמת אפשר היה להגיד שהתעשייה שלנו הייתה קצת מתרחבת וקולטת פועלים ופותרת בעיית התעסוקה? האם זו שאלה כספית או שאלה אחרת, שבמה למשל משטח של סחירים? כי סוף סוף התעשייה, עם כל העידוד שהיא מקבלת, היא מוענת: אין קוברים. ובכן האם הבעיה היא בשטח של סחירים, או שהבעיה היא בשטח שבעלי התעשייה אינם רוצים לרדת מהסטנדרד של הרווחים שלהם, ולא איכפת להם מה יחיו צפנטים במסמך של העובדים.

או שהבעיה היא במחש של עידוד השקעות הון. ייתכן מאוד שבעלי התעשייה שלנו התרגלו לסטנדרדט של רווחים ואם אינם יכולים להתחרר ממנו, ואם אנחנו מתקרבים לזמן של צמצומים גם בתעשייה וגם בבניין, אז אינני רוצה שאין יבוא עזרי, שאין נוכל באמת לספק עבודה ולא להגדיל את מעגל הצרות שלנו.

אני רוצה לומר שיש כעת בעם התלהבות גדולה, מתח גבוה, ואם אנחנו נדע לכוון את התלהבות הזאת, אנלי בכל זאת נוכל לחפש דרך לשינוי החוקים. לבנו על-ידי מתן הקלות יוצאות מן הכלל, אשר לא חשבו עליהן עד היום, כדי להביא בעלי תעשייה חדשים, בעלי סלאכה חדשים שיוכלו לקלוט לתוכם פועלים נוספים.

י. ריפתין:

אני רוצה לשאול את השר מה מצב התכניות לגבי פיזור התעשייה. אני מדמל זאת כרגע מנקודת ראות התעסוקה, מנקודת ראות חיוק הסקומות החלשים מבחינת התעסוקה, והאם יש תיאום משביע רצון בין המשרדים השונים, בין מרד המסחר והתעשייה ומשרד העבודה.

שאלה שניה: מבחינת תעסוקה יש תעשיות שיכולות לתת יותר תעסוקה, אם כי זה יכול לא להיות קשור כל כך בתכנית הכלכלית הכללית, כמו למשל תכניות הבניין. האם יש לגבי זה תיאום בין-משרדי, איזה תעשיות לעודד קודם מבחינת התעסוקה?

ושאלה שלישית: מה טעם התינוט בין המשרדים ובין הטקטור ההתיישבותי בקשר עם הצורך החיוני להכניס ענפים תעשייתיים נוספים לתוך הטקטורים ההתיישבותיים.

ח. סגור-כהן:

אמצעי הקניה הולכים ומתדלדלים בשני כיוונים: אמצעי הקניה מצד אחד, על-ידי מטים של רשויות מקומיות, שלטון מקומי, גם זה גורם למיעוט המשרויות הקניה; ומצד שני - היוקר. ערך אמצעי הקניה הולך ונעשה יותר קטן.

רציתי לשאול מה בקשר לתעשיית יצוא, מהי התעשייה שבמשך השנים התרונות תפסה לה שרוקנים והתבטאה, ואיך היא מתפתחת. והאם אפשר לדעת מה הם ענפי התעשייה שהולכים ומתבטאים.

שמענו שיש על כך שממצטים את הבנין משום שזה מצריך הרבה דלק, ואין מזה רווח, זה רק מביא לאיזון. אני חושב שזה בכל זאת כדאי רק כדי לא להפסיק את התעסוקה בבנין, ובכלל בשביל שתהיה תעסוקה, מפילו הם אין רווח.

ועוד שאלה רציתי לשאול: האם אין הטר טרגיש שהסונופולים והטרסטים הם אבן-נגף בתעשייה.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: בשאלות שהוצגו פה יש כל סכלול הבעיות שלנו. אני בדרך כלל די פסימי בנוגע למצבנו ובנוגע לפרטסקטיבה. אני מדבר על העניינים הכלכליים בלבד, אבל אני חייב להודות שאני רואה גם את מה שאנחנו עושים ומה שאנחנו משיגים.

שאל חבר הכנסת גוברין מה עושים בשביל להרחיב את היצוא. עם כל הקשיים, השנה יגיע היצוא - הגלוי והסמוי - ל-165 מיליון דולר. לעומת מה שאנחנו צריכים זה פחות משליש, והשליש הקל. היצוא הגלוי יגיע ל-103-104 מיליון דולר. יש בזה גידול עונתי: בחקלאות 30%; ביהלומים - 21%-22%; בתעשייה - חוץ סיהלומים - 8%-9%.

יש לנו איזון תכנית בנתונים שטלפני מבצע סיני. ובכן בחקלאות, במשך 4-5 שנים 50,000 דונם עצי פרי הדר בריכים לתת פרי. ענף היהלומים הוא ענף כמעט מטבילי, יש לנו תכנית להגיע תוך ארבע שנים להכפלה בענף הזה. בתעשייה אנחנו רוצים להגיע תוך ארבע שנים ל-75-80 מיליון דולר. אם כן, בשלושת הענפים אנחנו רוצים להגיע ל-200-205 מיליון דולר; עם היצוא הסמוי - ל-280-290 מיליון דולר.

בענף התיירות היתה שנה זו שנת שפל, ולולא הטיפול הנספך היו כמה דברים מתפוררים.

יש לנו מחשבה להגיע עד 280-290 מיליון דולר, בטקום 160 מיליון היתה, תוך ארבע שנים. הבעיה עומדת בכל חריפותה. ומה יהיה על ה-200-250 מיליון או מפילו 300 מיליון הנומפיים?

לפי היסוד המועד, האוכלוסייה צריכה להגיע תוך עשר שנים, עם היסוד העדמי הקיים, לקרוב ל-3 מיליון נפש. אז כאשר אני מדבר על היצוא - ונניח שלא נגדיל ביותר את דפת החיים - אז הטכום הזה של 300 מיליון כעבור ארבע שנים, הטכום התיאורטי של 500 מיליון הופך לתיאורטי ממש, כי זה אוכלוסייה נוספת של עוד 200,000 נפש תוך ארבע שנים. ולכן הבעיה היא חמורה. והמספרים שבקבתי בהם אפשר לקחת מהטק הקיים. בנתונים הטובים ביותר אי אפשר לקחת יותר.

אם הבינותי את שאלתו הסביה של חבר הכנסת גוברין, אני לא יכול להגיד שמחוסר ברירה הוצגנו אמצעים שהיילומים היה לי בזמנו ויכוה עם גאם. הוא מסר: קודם קיבלתם סילומים, תשפרו את זה בקופת מטלטל גרמניה, 830 מיליון דולר, ונעשה תכנית מפורטת ונבדוק את כל הענין. היה לי פקפוק אם מטלטל גרמניה תקיים את זה, אבל אינני מדבר על כך. זה ענין סובך, כנראה אינו ניתן לביצוע.

אצלי היה בימוק נוסף. אני יכול להוכיח
 שבעולם יש חהליך אינפלציוני אטי מתמיד. שלחתי אתמול סברק לשנער
 שמטטלת גרמניה תגדיל את התשלום השנתי, והנימוק המרכזי הוא שהיא
 תתן יותר ברזל. ברזל היא ותנת לנו יותר בזול. אם בגרמניה במשך
 שנה-שנתיים יעברו שבוע עבודה של 42 שעות, זה מוכרח לייקר את מחיר
 הסוצר.

לגבי הסברוק, טועה חבר הכנסת גבה. זה
 נחוץ לנו לא רק לצרכי בטחון. אתם יכולים לשאול כמה אניות תיקנו בו
 במשך הזמן.

כמה אנשים מועסקים במלאכה. אנחנו נותנים
 את מלוא העזרה למלאכה. בתעשייה כולל המלאכה עם הבעלים, עובדים
 כ-145-150 אלף איש. זה המספר בסוף 1956, טזה 35,000 בעלי מלאכה.
 דרך מי אנחנו פועלים? אני טוען השכם והערב שבעלי המלאכה צריכים
 להתאגרד כאיגוד ארצי, למען המלאכה ולמען בעל המלאכה. אנחנו פועלים
 עם האיגודים שלהם, עם הבנק למלאכה, יש להם גם חברה למלאכה ועכשיו
 מקימים חברה שניה. ביקשנו כמה אנשים מהמסדר שיבדקו אם יש צורך בחברה
 שניה או לא. אנחנו עוזרים להם לא רק דרך הבנק שלהם, כי בארץ לא
 מוגדר מיהו בעל מלאכה ומיהו בעל תעשייה. אנחנו עוזרים להם גם דרך
 בנקים אחרים, עוזרים להם בסילומים. הם באו ואסרו שהם יכולים להכיל
 מכוניות אם נתן להם את החומר מחוץ-לארץ. עשינו זאת.

מה היא החרוטת הקטורה בבנין. זה קטור
 עם עליה ועם פיזור אוכלוסיה. אנחנו רוצים לבנות עוד 10,000 יחידות
 שיכון לעולים חדשים. אני מבין שבקרוב יתחילו בזה, הסוכנות יחד
 עם המטטלה. אינני יודע מי ייטאר חייב למי בטופו של דבר. את 10,000
 יחידות הדיור האלה מקימים ב-45 מקומות, לא בתל-אביב ולא בחיפה. זה
 מייקר את הבנין, אבל אין ברירה. אנחנו מדברים על פיזור אוכלוסיה,
 וזה בוודאי יחזיק את הבנין ברמה הקיימת.

אשר לדלק - הענין פחות או יותר מתגבש.
 הצינור אילת-באר-טבע הוא כבר בעשייה. הכוונה היא שבסוף סרץ יהיה
 הצינור מוכן עד באר-טבע.

לשאלתו של חבר הכנסת בבה מהי הסיבה לכך
 שלטרות התעשייה שלנו היא מודרנית, אינה יכולה לייצא. יש לכך הרבה
 סיבות. קודם כל ההוצאות הכלליות הן מנופחות, וזה אחד הדברים הקובעים.
 גם ההוצאות הכלליות הבלתי ישירות הן גדולות.

ועוד דבר: יש פה אנשים שהם בעד פער ואנשים
 שהם נגד פער. מישהו בא ואוסר: אני יכול לעזוב את המטטלה, כי מסך
 זה וזה מציע לי כך וכך לירות לחודש. איזה מסך זה? מסך שחי בוודאי
 על עזרה.

איננו צריכים לטכוח שאנחנו ארץ כמעט בלי
 חוטרי גלם. צריך להביא אותם מן החוץ. ולכן כשאני מצרף את כל הסיבות
 יחד, מתקבל הטיכום העצוב שגם בפרמיה של 70 גרוש, זה לא דוחף את
 היצוא לעטרות טיליונים נוספים.

אפרתי כבר לגבי הפרספקטיבה של 1957, שאם
 הדברים יהיו כתיקונם, אז היצוא יגדל בעוד 20% כמו שהוא גדל השנה
 במסוצע ב-20%. חוטרי גלם בחלקם יש בארץ, לא לתקופה ארוכה. גם בזה
 יש תנועה של עליית מחירים, חוץ מהאינפלציה הסיטתית.

אינני יכול להגיד מה יהיה תקציב הפיתוח של
 השנה הבאה.

האם יהיה קיצוץ בתקציב הקיים? הודענו לפר
 האוצר שאנחנו מתנגדים לכך. אנחנו טוכנים לטתוח את מסך הזמן, שלא נגסור
 את התקציב ביוני אלא נקבל אותו אבספטסבר. אבל אנחנו טוענים שכל
 הכסף קבוע ואנחנו צריכים לחלק אותו.

מה אנחנו תובעים מתקציב הפיתוח? אני יכול להגיד שיש לנו תכנית לטכניים הקרובות, ואם היא תוגשם, יש צורך בסכום של כ- 10 מיליון לירות, מטילומים או לא מטילומים. ייתכן שכמה דברים יתבטלו, אז יבואו דברים אחרים. תקציב הפיתוח צריך להיות בנוי על ארבע שנים, שבכל שנה מקבלים סכנו חלק, וצריך לבדוק בכל שנה מה מבצעים ומה לא מבצעים. אם נקבל את 100 מיליון הלירות ישירות מהמדינה - אינני יודע.

אני חייב להפסיק כאן, ואני אסלים את תשובותי לשאלות שהוצגו בישיבה אחרת.

הישיבה נסתיימה בשעה 15.55.